

ფიზიკის 2023 წლის საგამოცდო ტესტის შეფასების სქემა

დავალებები 1-35-ის პასუხები:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
ა							X				X	X						X
ბ		X	X										X					
გ	X								X	X					X			
დ						X		X						X				X
ე				X	X											X		

	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
ა		X	X														X
ბ					X				X			X				X	
გ							X			X					X		
დ	X										X			X			
ე				X		X		X					X				

დავალებები 1-35-ის შეფასების სქემა:

ყოველი სწორი პასუხი ფასდება 1 ქულით, ხოლო მცდარი პასუხი - 0 ქულით.

დავალება 36. (5 ქულა)

შეუსაბამეთ ციფრებით დანომრილ სიდიდეებს ასოებით დანომრილი განზომილებები, რომლებიც გამოსახულია SI სისტემის ძირითადი ერთეულებით. პასუხების ფურცელზე ცხრილის სათანადო უჯრებში დასვით ნიშანი X.

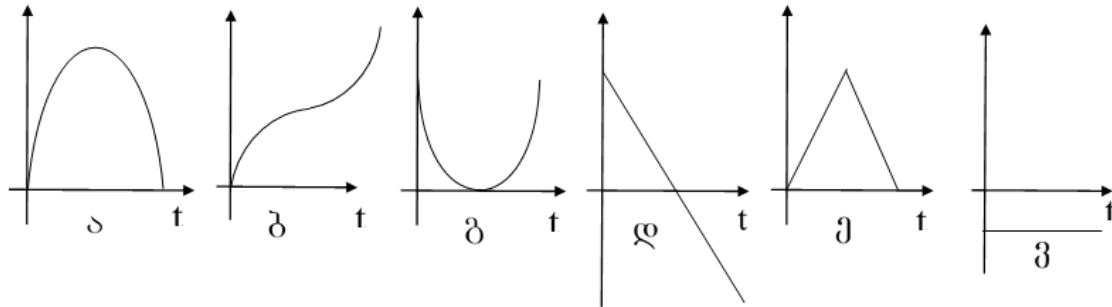
1. სიხისტე	ა. კგ/(მ ³ წმ ²)
2. გრავიტაციული მუდმივა	ბ. ა ² ·წმ ⁴ /(კგ·მ ³)
3. წნევა	გ. კგ·მ ² /(ა ³ წმ ³)
4. ძაბვა	დ. კგ/წმ ²
5. ელექტრული მუდმივა	ე. მ ³ /(კგ·წმ ²)
6. ინდუქციურობა	ვ. კგ·მ ² /(ა ² ·წმ ²)

	1	2	3	4	5	6
ა			X			
ბ					X	
გ				X		
დ	X					
ე		X				
ვ						X

მიღებული ქულა უდრის სწორი სვეტების რიცხვს მინუს ერთი. სწორი სვეტები ისეთია, როგორც მოყვანილ ცხრილშია. განსხვავებული სვეტები მცდარია.
(მაქს. 5 ქულა)

დავალება 37. (5 ქულა)

სხეული აისროლეს ვერტიკალურად ზევით. შეუსაბამეთ ციფრებით დანომრილ სხეულის მახასიათებელ ფიზიკურ სიდიდეებს მათი დროზე დამოკიდებულების გამომსახველი თვისებრივი გრაფიკები და შეავსეთ ცხრილი.

1. გავლილი მანძილი;
2. კინეტიკური ენერგია;
3. სიმაღლე ასროლის დონიდან;
4. სიჩქარის გეგმილი ვერტიკალურად ზევით მიმართულ ღერძზე;
5. პოტენციალური ენერგია (ნულოვანი დონეა ასროლის დონე);
6. აჩქარების გეგმილი ვერტიკალურად ზევით მიმართულ ღერძზე.

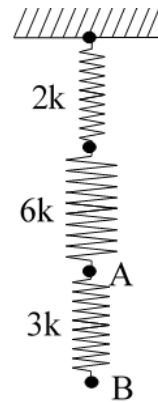
	1	2	3	4	5	6
ა			X		X	
ბ	X					
გ		X				
დ				X		
ე						
ვ						X

მიღებული ქულა უდრის სწორი სვეტების რიცხვს მინუს ერთი. სწორი სვეტები ისეთია, როგორც მოყვანილ ცხრილშია. განსხვავებული სვეტები მცდარია.

(მაქს. 5 ქულა)

დავალება 38. (3 ქულა)

ნახატზე ნაჩვენები გადაბმული ზამბარების სიხისტეებია $2k$, $6k$ და $3k$. B სამაგრი მასზე მოდებული ვერტიკალურად ქვევით მიმართული ძალის მოქმედებით გადაადგილდა x მანძილით. რა მანძილით გადაადგილდა A სამაგრი?

ამოხსნა:

პირველი ხერხი

დრეკადობის ძალა სამივე ზამბარაში ერთნაირია. თუ $2k$, $6k$ და $3k$ სიხისტის ზამბარების წაგრძელებებია შესაბამისად x_1 , x_2 და x_3 , ჰუკის კანონის თანახმად გვაქვს $2kx_1 = 6kx_2 = 3kx_3$ (1 ქულა)

B სამაგრის გადაადგილებისთვის გვაქვს $x = x_1 + x_2 + x_3$, ხოლო A სამაგრის გადაადგილებისთვის - $x_A = x_1 + x_2$ (1 ქულა)

პირველი განტოლებიდან მიიღება, რომ $x_2 = \frac{x_1}{3}$ და $x_3 = \frac{2x_1}{3}$

ამის ჩასმით მეორე განტოლებაში მიიღება, რომ $x = x_1 + \frac{x_1}{3} + \frac{2x_1}{3} \Rightarrow x_1 = \frac{x}{2}$

და მაშასადამე $x_2 = \frac{x}{6}$.

მესამე განტოლებიდან მიიღება, რომ $x_A = \frac{x}{2} + \frac{x}{6} = \frac{2x}{3}$ (1 ქულა)

მეორე ხერხი

მიმდევრობით შეერთებული სამი ზამბარა იქცევა, როგორც k' სიხისტის ერთი ზამბარა, რომლისთვისაც გვაქვს:

$$\frac{1}{k'} = \frac{1}{2k} + \frac{1}{6k} + \frac{1}{3k} \Rightarrow k' = k$$

ანალოგიურად, ზედა ორი ზამბარა იქცევა როგორც k'' სიხისტის ერთი ზამბარა, რომლისთვისაც გვაქვს:

$$\frac{1}{k''} = \frac{1}{2k} + \frac{1}{6k} \quad k'' = \frac{3k}{2}$$

(1 ქულა)

მიმდევრობით შეერთებულ ზამბარებში დრეკადობის ძალა ერთნაირია.

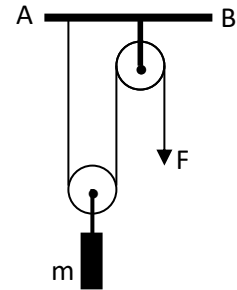
(1 ქულა)

ჰუკის კანონის თანახმად გვაქვს, რომ $k'x = k''x_A$ ანუ $kx = \frac{3k}{2} \cdot x_A$, საიდანაც $x_A = \frac{2x}{3}$.

(1 ქულა)

დავალება 39. (5 ქულა)

ნახატზე გამოსახულია მოძრავი და უძრავი ჭოჭონაქების სისტემა, რომლითაც m მასის ტვირთი ააქვთ თოკის თავისუფალ ბოლოზე F ძალის მოქმედებით. თოკის და ჭოჭონაქების მასები, აგრეთვე ხახუნის ძალები უგულებელყავით.

1) რისი ტოლი უნდა იყოს F ძალა, რომ ტვირთი მოძრაობდეს თანაბრად?

ამის შემდეგ ჩათვალით, რომ $F=0,6mg$ და ტვირთის საწყისი სიჩქარე ნულის ტოლია. განსაზღვრეთ:

2) რა ძალით მოქმედებს სისტემა AB ზედაპირზე;

3) ტვირთის აჩქარება;

4) თოკზე F ძალის მოდების წერტილის სიჩქარე მოძრაობის დაწყებიდან τ დროის შემდეგ;

5) F ძალის მუშაობა ტვირთის h -ით აწევის დროში.

ამოხსნა:

1) $2F = mg \Rightarrow F = mg/2$ (1 ქულა)

2) $F_{ზედ} = 3F = 1,8mg$ (1 ქულა)

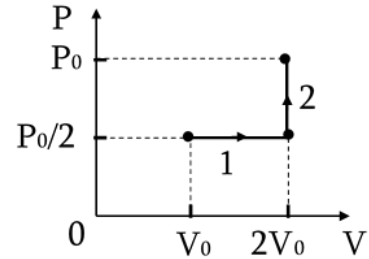
3) $a = \frac{2F-mg}{m} = 0,2g$ (1 ქულა)

4) F ძალის მოდების წერტილის აჩქარება ტვირთის აჩქარებაზე ორჯერ მეტია, ამიტომ $v = 2a\tau = 0,4g\tau$ (1 ქულა)

5) F ძალის მოდების წერტილის გავლილი მანძილი იქნება $2h$, ამიტომ $A = F \cdot 2h = 1,2mgh$ (1 ქულა)

დავალება 40. (5 ქულა)

ნახატზე გამოსახულია ერთატომიან იდეალურ აირზე განხორციელებული იზობარული (1) და იზოქორული (2) პროცესები. P აირის წნევაა, ხოლო V - მოცულობა. განსაზღვრეთ ამ პროცესების დროს აირზე გადაცემული სითბოს რაოდენობები. ერთატომიანი იდეალური აირის შინაგანი ენერგია განისაზღვრება ფორმულით: $U = \frac{3}{2} \nu RT$, სადაც ν აირის ნივთიერების რაოდენობაა, R იდეალური აირის უნივერსალური მუდმივაა, ხოლო T აირის აბსოლუტური ტემპერატურაა. P_0 და V_0 მოცემული სიდიდეებია.

ამოხსნა:

პირველი ხერხი

გავითვალისწინოთ, რომ $U = \frac{3}{2} \nu RT = \frac{3}{2} PV$.

იზოქორული პროცესის განმავლობაში აირის მუშაობა ნულის ტოლია, ამიტომ, თერმოდინამიკის პირველი კანონის თანახმად, გვაქვს:

$$Q_2 = \Delta U = \frac{3}{2} P_0 \cdot 2V_0 - \frac{3}{2} \cdot \frac{P_0}{2} \cdot 2V_0 = \frac{3P_0 V_0}{2}$$

იზობარული პროცესის დროს აირი ასრულებს $A = \frac{P_0}{2} (2V_0 - V_0) = \frac{P_0 V_0}{2}$ მუშაობას, ამიტომ, თერმოდინამიკის პირველი კანონის თანახმად, გვაქვს:

$$Q_1 = \Delta U + A = \frac{3}{2} \cdot \frac{P_0}{2} \cdot 2V_0 - \frac{3}{2} \cdot \frac{P_0}{2} \cdot V_0 + \frac{P_0 V_0}{2} = \frac{5P_0 V_0}{4}$$

იყენებს მენდელეევი-კლაპეირონის $\nu RT = PV$ განტოლებას - 1 ქულა
ითვალისწინებს, რომ იზოქორული პროცესის დროს აირის მუშაობა ნულის ტოლია - 1 ქულა

სწორად პოულობს აირის მუშაობას იზობარული პროცესის დროს - 1 ქულა

სწორად იყენებს თერმოდინამიკის პირველ კანონს იზოქორული პროცესისთვის - 1 ქულა

სწორად იყენებს თერმოდინამიკის პირველ კანონს იზობარული პროცესისთვის - 1 ქულა

მეორე ხერხი

ამოცანას ხსნის C_p და C_v სითბოტევადობების გამოყენებით.

სწორი ფორმულები სითბოს რაოდენობებისთვის - 1 ქულა

სწორი ფორმულა C_v სითბოტევადობისთვის - 1 ქულა

სწორი ფორმულა C_p სითბოტევადობისთვის - 1 ქულა

იყენებს მენდელეევი-კლაპეირონის $\nu RT = PV$ განტოლებას - 1 ქულა

მიღებული სწორი პასუხები - 1 ქულა

დავალება 41. (5 ქულა)

R მანძილით დაშორებული m და 2m მასების წერტილოვანი დამუხტული სხეულები თავდაპირველად უძრავია და ერთმანეთს მიიზიდავს F ძალით. სხეულები გაათავისუფლეს და ისინი ამოძრავდა. გაითვალისწინეთ მხოლოდ ელექტრული ძალები. გამოთვალეთ, რისი ტოლი იქნება:

1) m მასის სხეულის იმპულსის მოდულის შეფარდება 2m მასის სხეულის იმპულსის მოდულთან, როდესაც სხეულებს შორის მანძილი განახევრდება;

2) m მასის სხეულის კინეტიკური ენერჯის შეფარდება 2m მასის სხეულის კინეტიკურ ენერჯიასთან, როდესაც სხეულებს შორის მანძილი განახევრდება;

3) ელექტრული ძალების შესრულებული მუშაობა საწყისი მომენტიდან სხეულებს შორის მანძილის განახევრებამდე;

4) სხეულების სიჩქარეები მათ შორის მანძილის განახევრების მომენტში.

ამოხსნა:

1) $p_1/p_2=1$ (1 ქულა)

2) $E_1=p^2/(2m)$, $E_2=p^2/(4m) \Rightarrow E_1/E_2=2$ (1 ქულა)

3) $A = U_1 - U_2 = k \frac{q_1 q_2}{R} - k \frac{q_1 q_2}{\frac{R}{2}} = -k \frac{q_1 q_2}{R} = FR$ (1 ქულა)

4) $E_1+E_2=A=FR$ (1 ქულა)

მეორე კითხვის პასუხის გათვალისწინებით მიიღება, რომ

$$E_1=2FR/3 \quad \text{და} \quad E_2=FR/3$$

ანუ $\frac{mv_1^2}{2} = 2FR/3$ და $\frac{2mv_2^2}{2} = FR/3$, საიდანაც

$$v_1 = 2 \sqrt{\frac{FR}{3m}} \quad \text{და} \quad v_2 = \sqrt{\frac{FR}{3m}} \quad (1 \text{ ქულა})$$